

Вячэрні Мінск. Плошча імя Якуба Коласа.

Фота І. Змірост.

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЬЖОМ

77 (762)

Верасень 1963 г.

Год выдання 9-ы

НАШЫ ДАСЯГНЕННІ

НОЖНЫЯ дзве мінуці з канвеераў трактарных заводаў краіны сыходзіць новы трактар. За чатыры гады сямігодкі іх выпушчана звыш мільёна штук. Больш мільёна ўсяго за чатыры гады! А быў час, калі Уладзімір Ільіч Ленін марыў хаця б аб ста тысячох трактараў для сельскай гаспадаркі краіны. У далёкае мінулае адышлі тыя часы. Велізарны крок наперад зрабіла наша Радзіма за гады Савецкай улады і ў развіцці прамысловасці, і ў развіцці сельскай гаспадаркі. Мара вялікага Леніна даўно ажыццявілася. Толькі адзін Мінскі трактарны завод выпусціў звыш 300 тысяч трактараў розных відаў і мадэляў. Савецкі Саюз заняў першае месца ў свеце па вытворчасці гэтых самых неабходных сельскагаспадарчых машын.

Поспехам савецкага трактарабудавання была прысвечана XV Усесаюзная канферэнцыя трактарабудульнікоў, якая праходзіла ў сталіцы Беларусі Мінску. Для беларусаў гэта вялікі гонар і ўсеагульнае прызнанне таго, што мінскія трактарабудульнікі ўносяць дастойны ўклад у агульную справу. У рабоце канферэнцыі прымалі ўдзел прадстаўнікі каля 200 прадпрыемстваў, якія выпускаюць трактары, рухавікі, запасныя часткі; работнікі навукова-даследчых устаноў, супрацоўнікі плануючых арганізацый.

Канферэнцыя падвяла вынікі выканання трактарнай прамысловасцю пастаноў ЦК КПСС і Савета Міністраў Саюза ССР, разгледзела пытанні аб яшчэ большым удасканаленні выпускаемых зараз трактараў, стварэнні новых канструкцый трактараў і рухавікоў больш высокага класа і хутэйшага ўкаранення іх у вытворчасць.

Савецкія інжынеры, тэхнікі павышаюць надзейнасць і даўгавечнасць, магутнасць і хуткасць трактараў. З кожным годам становіцца ўсё больш новых удасканаленых машын. На Волгаградскім трактарным заводзе пачата вытворчасць больш удасканаленага трактара «ДТ-75». Магутнасць яго рухавіка роўная 75 конскім сілам. З'явіліся на плячах краіны новыя мадэлі Чэлябінскага завода. Новую марку стварылі мінскія трактарабудульнікі.

Мінскі трактарны завод — адзін з самых маладых у краіне. 15 жніўня 1951 года з яго галоўнага канвеера

сышоў першы трактар. Ён быў яшчэ не такі дасканалы, як сучасны «Беларусь МТЗ-50П», на яго выпуск спатрэбілася значна больш часу, чым затрачваецца зараз. Але справа наладзілася хутка, і другая сотня тысяч трактараў мінскага завода была зроблена ў два разы хутчэй, чым першая. Беларускія трактары магутныя, універсальныя, добра працуюць на самых розных сельскагаспадарчых работах. На базе колавага трактара «МТЗ-50» мінскія трактарабудульнікі распрацавалі і часткова ўжо ўкаранілі ў вы-

У Мінску ў дні работы XV Усесаюзнай канферэнцыі трактарабудульнікоў на пляцоўцы каля трактарнага завода дэманстравалася прадукцыя буйнейшых прадпрыемстваў краіны. На выстаўцы экспанаваліся машыны і рухавікі каля 40 марак. НА ЗДЫМКУ: на выстаўцы прадукцыі прадпрыемстваў трактарабудавання.

Фота В. ЛУПЕЙКІ.

Грэцыі і іншых краін дзякуюць беларускім рабочым за іх выдатныя машыны, якія добра дапамагаюць ім апрацоўваць палі, доўга не патрабуюць рамонту.

У савецкіх трактараў вялікае будучае. Яны будуць першымі не толькі па хуткасці выпуску. Савецкія трактары павінны быць лепшымі ў свеце і па сваёй якасці.

Д. БАБАК.

ТРАКТАР— КОЖНЫЯ 2 МІНУТЫ

творчасць цэлае трактарнае сямейства. Сюды адносіцца трактар, які працуе на вінаградніках, а таксама бавоўнаводчая мадэль трактара і іншыя.

Мінскія трактары добра зарэкамендавалі сябе як у нас у краіне, так і за рубяжом. Тысячы іх працуюць на палях амаль сарака краін свету. Цёплыя пісьмы са словамі падзякі за добрыя машыны прыходзяць на Мінскі трактарны завод з палёў нашай краіны, а таксама з-за рубяжа.

Хлебаробы Балгарыі, Індыі, Польшчы, Чэхаславакіі,

У НУМАРЫ

- Савецкі Саюз — на першым месцы ў свеце па выпуску трактараў.
- Маскоўскі дагавор ратыфікаваны.
- Як укралі пана Стаха.
- Новыя дакументы аб зверствах фашыстаў у Беларусі.
- Размова аб выхаванні.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб ратыфікацыі Дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадой

Дагавор аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадой, падпісаны ў Маскве 5 жніўня 1963 года ад імя ўрада Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, зацверджаны Саветам Міністраў СССР, адобраны камісіямі па замежных справах Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР і прадстаўлены на ратыфікацыю, РАТЫФІКАВАЦЬ.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
Л. БРЭЖНЕЎ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль.
25 верасня 1963 г.

У ІМЯ МІРУ

Савецкі Саюз ратыфікаваў маскоўскі дагавор.

«Прэзідыум Вярхоўнага Савета Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік заяўляе, што ўсё выкладзенае цалкам выканаецца», — значыцца ў тэксце Ратыфікацыйнай граматы. Цалкам выканаецца... Удумайцеся ў гэтыя словы! За традыцыйнай дыпламатычнай формулай раскрываецца нястомная дзейнасць Савецкай дзяржавы, накіраваная на разрадку міжнароднай напружанасці, матэрыялізуецца яго няўхільная воля пазбавіць чалавецтва ад апакаліпсісу ракетна-ядзернай вайны. Ад гістарычнага ленінскага «Дэкрэта аб міры» да Указа Прэзідыума Вярхоўнага Савета аб ратыфікацыі маскоўскага дагавору наша партыя і наш урад цалкам захоўваюць, праводзяць і адстаіваюць прынцыпы мірнага суснавання.

Мы — мірныя людзі. З якой сілай гэта простая і ў той жа час вялікая ісціна была прадэманстравана на пасяджэнні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР 25 верасня!

Як вядома, сенат ЗША таксама ратыфікаваў Дагавор аб забароне ядзерных выпрабаванняў. Але колькі хваляванняў перажыла грамадскасць, сочыла за ходам дэбатаў у Капітоліі! Справа не толькі ў тым, што пэўная частка сенатараў галасавала супраць ратыфікацыі. Справа ў тым, што і тыя сенатары, якія галасавалі «за», паступілі так, вымушаныя лічыцца з сапраўднымі патрабаваннямі сваіх выбаршчыкаў. Нашых жа парламентарыяў ніхто да гэтага не вымушаў. Яны былі адзіныя са сваімі выбаршчыкамі.

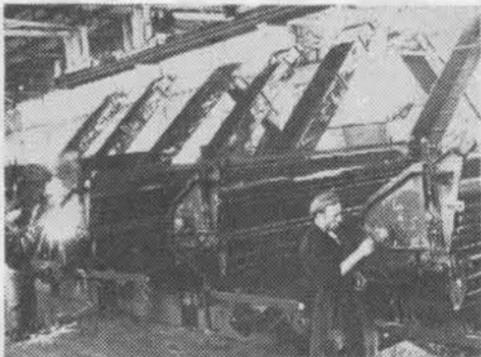
Такім чынам, маскоўскі дагавор ратыфікаваны Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі Амерыкі. На сённяшні дзень яго падпісала 101 дзяржава. На яго баку маральная падтрымка па сутнасці ўсяго чалавецтва. Гэта — важная перамога міралюбівых сіл, добры пачатак доўгага і цяжкага шляху, у канцы якога нас чакае мір без войнаў, мір без зброі.

Дагавор аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадой — першы камень у фундаменце будынка ўсеагульнага міру і бяспекі. Але не трэба ашукваць сябе: пабудова гэтага будынка — цяжкая задача. Міралюбныя сілы чакае ўпартае, нялёгкае барацьба за далейшае змякчэнне міжнароднай напружанасці, за спыненне гонкі ўзбраенняў, за раззбраенне.

Заўтрашні дзень нясе людзям не канец чалавечай гісторыі, а ўзыходзячую зару лепшай будучыні народаў.

Нашы вёскі і гарады

Больш 120 кукуруза-і сіласа-ўборачных камбайнаў звыш плана выпусцілі гомельскія камбайнабудавнікі. Добрым працоўным падарункам сустракаюць яны 46-ю гадавіну Кастрычніка. НА ЗДЫМКУ: зборка сіласаўборачных камбайнаў.

Новыя жылыя дамы на вуліцы Леніна ў Ваўкавыску.
Фота А. Перахода.

ТУТ АТРЫМЛІВАЮЦЬ ВЕДЫ

У Мінску працуе 13 вышэйшых навучальных устаноў. Мы пабывалі ў некаторых інстытутах і даём кароткія паведамленні аб іх.

ДЗЕВЯЦЬ вучэбных карпусоў Беларускага політэхнічнага інстытута займаюць некалькі кварталаў Мінска. Гэта сапраўдны гарадок навукі і тэхнікі, кухня інжынерных кадраў не толькі для Беларусі — яе прамысловасці і будаўніцтва, але і для іншых брацкіх рэспублік.

У першы рабочы дзень у політэхніку было двойное свята: пачатак новага навучальнага года супаў з трыццацігодзем інстытута.

Есць чым ганарыцца Беларускаму політэхнічнаму. У верасні 1933 года 1 200 маладых рабочых і хлебаробаў упершыню пераступілі парог інстытута. З таго часу 14 тысяч высокакваліфікаваных спецыялістаў, выхаванцаў БПІ, прыйшлі на заводы і фабрыкі, у навукова-даследчыя інстытуты і лабараторыі. Сёння ж тут займаецца студэнтаў столькі, колькі было выпушчана іх за ўсе трыццаць год.

Сярод навучаючайся моладзі — 1 675 першакурснікаў, 250 з іх прыйшлі ў вучу на пачатках прадпрыемстваў і калгасаў. Гэта былі маладыя паліяводы і жывёлаводы, электразваршчыкі, будаўнікі, чыгуначнікі і рабочыя многіх іншых прафесій. Праз пяць год яны, узброеныя ведамі, вярнуцца на свае прадпрыемствы.

У пачатку новага навучальнага года шматлікі калектыў БПІ атрымаў цёплыя словы віншаванняў. Яны прыйшлі з Сібіры ад студэнтаў гідрафака, якія ў мінулым годзе пры размеркаванні на работу вырашылі ўсе разам паехаць у Сібір на новабудулі. Віншавальныя тэлеграмы прыйшлі таксама з цаліны ад выпускнікоў, якія дапамагаюць пакарыццям цаліны будаваць школы, бібліятэкі, жылыя дамы, клубы. Пажадалі пашчаў сваім сябрам сотні юнакоў і дзяўчат, выпускнікоў БПІ, якія працуюць у розных кутках Беларусі.

ТЭХНАЛАГІЧНЫ інстытут імя С. М. Кірава — самы малады ў Мінску. Ён быў створаны на базе лесатэхнічнага інстытута ўсяго некалькі год назад. Зараз на пяці факультэтах тут займаецца тры з палавінай тысячы студэнтаў. Яны рыхтуюцца па 17 розных спецыяльнасцях лясной і хімічнай прамысловасці.

Нядаўна старшакурснікі вярнуліся з вытворчай практыкі. Яны праводзілі яе ў лясных гаспадарках і на мэблевых прадпрыемствах Беларусі, Каўказа, у Краснадарскім краі.

На ўсіх кафедрах інстытута створаны навукова-даследчыя гурткі, дзе аспіранты і студэнты разам з выкладчыкамі займаюцца даследчай работай. Так, на кафедры воднага транспарту пад кіраўніцтвам прафесара С. Х. Будыка вынайздана і зроблена машына для сплоткі лесу. На іншых кафедрах вынайзданы арыгінальныя падвясныя дарогі.

ПРАРЭКТАР педагагічнага інстытута па навуковай рабоце Аляксандр Рыгоравіч Чучко раскажаў:

— Пастаянны, няўхільны рост, паліпшэнне выкладання, штогадовае расшырэнне інстытута — вось характэрныя рысы нашай дзейнасці. У інстытуце завочна і на стацыянарны займаецца звыш шасці тысяч чалавек. Кожны студэнт вучыцца на факультэце, які яму больш падабаецца: на гістарычным, біялагі-геаграфічным, літаратурна-музычным, філалагічным, фізика-матэматычным, бібліятэчным або на факультэце пачатковых класаў і дашкольнага выхавання. Штогод мы павялічваем прыём студэнтаў. Калі ў мінулым годзе было залічана на першы курс 1200 чалавек, то сёлета ў нас 1500 першакурснікаў.

Незабыўнымі называюць студэнты гады вучобы ў інстытуце. Яны маюць рацыю. Час, праведзены за схемай доследаў у лабараторыях, падарожжы па дарогах Крыма, Каўказа, Урала ў час практыкі, першыя пробныя ўрокі ў школах — сапраўды незабыўныя. Разам з беларускімі юнакамі і дзяўчатамі ў інстытуце атрымлівае веды і спецыяльнасць і моладзь зарубежных краін.

Кожнай вясной сотні студэнтаў пакідаюць наш інстытут. Веды, набытыя тут, яны нясуць сваім выхаванцам. Атрымліваецца сапраўдны кругаварот вучэння. Ад кожнага — кожнаму, усе — сваёй Радзіме. Такі дэвіз людзей, якія авалодаваюць ведамі ў нашай краіне.

Г. ПАРОМЧЫК.

ЛЕГЕНДАРНАЯ ПАТРЫЁТКА

Да 60-годдзя Веры Харужай

Імя Веры Харужай — простае дзяўчыны з Бабруйска ўжо шмат гадоў з глыбокай пашанай вымаўляецца савецкімі людзьмі. Яно — сімвал мужнасці рэвалюцыйных барацьбітоў. Доўгія гады імя Харужай не сыходзіла з вуснаў моладзі былой Заходняй Беларусі і Польшчы, як пароль у барацьбе за шчасце і светлую будучыню. Гэта пра яе пісала ў 1932 годзе Надзежда Канстанцінаўна Крупская ў сувязі з выхадам у свет кнігі «Пісьмы на волю»: «з кожнага радка глядзіць на вас чалавек моцнай волі, перакананы рэвалюцыянер, змагар за рабочую справу».

Вера Харужая прайшла складаны і цяжкі шлях. Сваю працоўную дзейнасць яна пачала 16-гадовай дзяўчынай, як настаўніца сельскай школы. А ў 19-гадовым узросце яна ўжо была рэдактарам камсамольскага часопіса «Малады араты» і членам рэдкалегіі часопіса «Полымя рэвалюцыі». Як журналіст Вера часта выступала на старонках камсамольскіх і партыйных выданняў.

У лютым 1924 года Харужая перайшла на падпольную работу ў Заходнюю Беларусь. Там яна па-сапраўднаму правяла свой талент, як цудоўны арганізатар, прапагандыст і агітатар. Неўзабаве яна выбіраецца ў састаў ЦК камсамола Заходняй Беларусі і становіцца яго сакратаром. Слава пра Веру як пра бясстрашную гераіню падпольшчыцы разнеслася далёка за межы Заходняй Беларусі. Вера была таксама выбрана членам ЦК камсамола Польшчы і членам ЦК Кампартыі Заходняй Беларусі.

Польскія акупацыйныя ўлады не на жарт былі занепакоены дзейнасцю Харужай. Больш чым год паліцыя і сышчыкі палаявалі за ёю. І толькі 15 верасня 1925 года ім удалося ў Беластоку арыштаваць Веру. Харужую трымалі ў турме без суда, пакуль не падрыхтавалі супраць яе адразу два працэсы. У студзені 1927 года разам з групай камуністаў-падпольшчыкаў Р. Вольфам, З. Паплаўскім і іншымі Харужаю судзілі ў так званым палітычным працэсе «31» і прыгаварылі да шасці гадоў цяжкага турэмнага зняволення. Вясной 1928 года яе судзілі ўжо ў Беластоку разам з 133-ма членамі КПЗБ і КСМЗБ і прыгаварылі да 8-мі гадоў цяжкага зняволення.

Выклочна стойка паводзіла сябе на судзе Вера Харужая. Усе паказанні і выступленні яна рабіла на беларускай мове, хоць дасканала валодала польскай мовай. Старшыня суда паспрабаваў было выглядаць таго, што не ведае беларускай мовы, прымуціць яе гаварыць па-

польску, але Вера катэгарычна заявіла: «Суд праходзіць на беларускай зямлі, і суддзі павінны валодаць беларускай мовай!» Пра выступленне Веры і яе паводзіны на судзе ў пракаоле Брэсцкага абласнога суда запісана: «З гонарам гаворыць, што належыць да Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, якая з'яўляецца не групай змоўшчыкаў, а партыяй пралетарыяту... У радах КПЗБ працавала зусім свядома і будзе працаваць у далейшым, калі выйдзе з турмы. Камуністычнай ідэі аддана і ёй верна служыць. Не спалохае яе турэмнае зняволенне, як бы доўга яно ні працягвалася і які б ні быў цяжкі лёс, што яе чакае».

Восенню 1932 года па дамоўленасці паміж уладамі СССР і ўладамі Польшчы быў праведзены абмен палітзняволеных. Неўзабаве Вера ступіла на свабодную савецкую зямлю ў Мінску.

Надышоў верасень 1939 года. Ён прынёс народным масам Заходняй Беларусі шчасце: уз'яднанне з савецкімі

братамі. Вера Харужая адразу ж папрасілася на работу ў вызвалены ад панскай улады мясціны. Яна атрымала накіраванне на партыйную работу спачатку ў мястэчка Целяханы, а затым у Пінск.

Але радасць мірнага працоўнага жыцця была нядоўгая. Пачалося варожэе фашысцкае нашэсце. Вера як сапраўдная патрыётка сваёй Радзімы разам з мужам у першы ж дзень вайны пайшла ў партызаны. Аднак і на гэты раз лёс жорстка абышоўся з ёю. У першым баі пад Пінскам гераічнай смерцю загінуў яе муж Сяргей Карнілаў. Па стану здароўя Веру адправілі з партызанскай зоны на Вялікую зямлю. Але заставацца спакойнай яна не змагла і зноў прасіла партыю паслаць на работу ў падполле, у варожы тыл.

У 1942 годзе просьба Харужай была задаволеная. З групай дзяўчат Харужая была адпраўлена ў Віцебск для арганізацыі партыйнага падполля. Разам з ёю аказалася яе старая сяброўка па падполлю Соф'я Панкова. Радасць была вялікая. Пяць тыдняў яны дзейнічалі ў тыле ворага, паведамляючы важныя звесткі пра нямецка-фашысцкіх захопнікаў камандаванню Савецкай Арміі, ствараючы партыйную сувязь у тыле акупантаў. Гестапаўскім сышчыкам усё ж удалося высачыць патрыёткаў, і разам з некалькімі іншымі ўдзельнікамі падпольнай групы Вера Харужая і Соф'я Панкова былі скоплены на явачнай кватэры. Так на 39-м годзе абарвалася яе цудоўнае жыццё, поўнае бязмежнай любові да людзей і сваёй Радзімы.

Партыя і ўрад высока ацанілі заслугі Веры Харужай перад Радзімай і Камуністычнай партыяй. У 1930 годзе яна была ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. У 1960 годзе ёй пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

60 гадоў прайшло з дня нараджэння Веры Харужай. І хоць яе ўжо даўно няма сярод нас, але пры ўспамінах адразу ж ажывае крышталіна чысты, мужны і самаадданы воблік барацьбіта-камуніста, патрыёта-героя.

Беларускі народ любіць Веру Харужую, свята захоўвае пра яе памяць. Яе імя назван рад школ. Ёй прысвячаюцца вершы і песні, пра яе выдадзена не адна ўжо кніга, здымаецца кінафільм — і ўсё гэта робіцца для таго, каб навекі ўславіць гераіню, легендарную патрыётку Савецкай краіны.

С. АНІСАУ.

НЕ ФАНТАСТЫЧНАЕ АПАВЯДАННЕ

Самалёт ляцеў над Атлантыкай. Бяскрайнія прасторы акіяна ахувала ціхая бязвоблачная ноч. Пад бляскам месяца ўсюды да самага гарызонту іскрылася і пералівалася нібы вымашчаная срэбранікамі дарога...

У чэраве дэльфінападобнага самалёта-амфібіі сярод стосаў скрынак (гэта быў транспартны самалёт) прымасціліся тры пасажыраў. Двое чарнявых мужчын сядзелі побач, а трэці — бялявы — асобна, насупраць, апусціўшы галаву з пакатам ілбом і такімі вялікімі залысінамі, што яны амаль зліваліся ў адну шырокую плешыну. Ён не то драмаў, не то глыбока задумаўся.

Але вось гэты чалавек схмянуўся і стаў трывожна азірацца. І калі заўважыў сваіх спадарожнікаў, яшчэ большая трывога адбілася ў яго цёмных вачах.

— Хто вы такія?! — падхапіўся ён. — Дзе мы знаходзімся? Куды ляцім? Я вас пытаю!

— Спакойна, пане Стах, спакойна, — адказаў адзін з тых

двух брунетаў, каржакаваты дзяцюк з пудовымі кулакамі. Ён далікатна апусціў іх на плечы няўрымслывага пасажыра і злёгка націснуў. Гаспадар пакета ілба войкнуў і плюхнуўся на ранейшае месца. Ён замоўк і, прыкрыўшы павекі пальцамі, зноў паглыбіўся ў свае невясёлыя думы.

— Відаць, такія палёты вам не да спадобы, пане Стах, — заўважыў словаахвотлівы дзяцюк. — Вы ж Станіслаў Станкевіч, ці не так?

Адказу не паследавала.

— Гехант а фейгл!) — задаволеная прамармытаў сядзеўшы дагэтуль моўчкі сусед каржакаватага, хударлявы чалавек у цёмных акуларах. Ён не зводзіў з неспакойнага пасажыра вачэй, свідруючы вострым і зыркым позіркам, нібы хацеў загіпнатызаваць. — Трапіла птушка ў нашы рукі. — І ён энергічна, да хрусту сіснуў далоні з доўгімі кашчавымі пальцамі.

1) Злавлілі «птушку».

ДАРОГА

А Стах Станкевіч напружана моршчыў лоб. З усіх сіл імкнуўся асэнсаваць тое, што з ім сёння здарылася.

З раніцы ён сядзеў у нью-йоркскай публічнай бібліятэцы і, як звычайна, поркаўся ў старых бэбурнацкіх кніжках і часопісах, выпісваў цытаты для наступных сваіх «зацемак». Потым, каб крыху размяцца, выйшаў у хол і падыйшоў да акна. Яго рассяены позірк слізгаў па шэрых сценах суседніх высокіх гмахаў і спыніўся ўнізе, дзе была стаянка аўтамашынаў. Лія стаянкі якраз спыніўся закрыты старамодны «б'юік». З яго выйшлі двое мужчын і не спяшаючыся накіраваліся да галоўнага ўваходу бібліятэкі.

А праз некалькі мінут перад ім з'явіўся адзін з тых, хто прыехаў на «б'юіку». Працраючы акулараў, ён ветліва прывітаўся і запытаў, дзе адшукаць аддзел беларускай літаратуры. Яго бацька, бачыць, быў літаратуразнаўцам-славістам. Пасля

смерці старога засталася шмат кніг, у тым ліку нямала рэдкіх беларускіх выданняў. Ён рашыў прадаць іх бібліятэцы.

Як жа было не паехаць паглядзець яму, філологу!

А тут, і як з-пад зямлі, узнік і прыцель субяседніка, гэты здаравяк. Яшчэ здала гукнуць: «Хадзем, я ўжо знайшоў табе пакупніка». «Не-не, — запярэчыў яго сябра, — мы ўжо дамовіліся. Кнігі забярэ містэр Станкевіч».

Ён легкадумна сеў у той «б'юік», і яны паехалі. У пакойчыку з кнігамі яго пакінулі аднаго «падбіраць, што падабаецца». А праз некалькі мінут ён адчуў прыемнае галавакружэнне, нейкую лёгкасць і бестурботнасць. Што было далей — не памятае. Ачнуўся толькі ў самалёце. «Ачмурылі нейкім наркотыкам», — здагадаўся ён. І яго лысіна ад страху пакрылася кроплямі халоднага поту.

— Спыніцеся! — закрычаў небарака немым голасам і замахнуўся кулаком, каб стукнуць па шклу ілюмінатара.

МАГІЛЫ НЕ МАЎЧАЦЬ

Нядаўна на экраны нашай рэспублікі вышаў новы фільм «Магілы не маўчаць», створаны беларускімі кінадакументалістамі. Гэта кінатвор, пабудаваны на сапраўдных дакументах, — гнеўнае і палымнае выкрыццё зверстваў і бяшчынстваў гітлераўцаў на тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Аўтары фільма пераканальна паказваюць, што бяшчынства гітлераўцаў на беларускай зямлі былі ажыццяўленнем старанна распрацаваных жахлівых планаў Гітлера і яго памагачаў. Вось у кінакадры мы бачым скліўшыхся над картай Гітлера, Кейтэля, Іодля, Генеральскія рукі з тоўстымі пальцамі паўзучы па карце, указваючы на ўсё, што павінна быць сапалена, знішчана, разбурана.

Незлічоныя бедствы і разбурэнні прынеслі нашай зямлі гэтыя крываваыя рукі катаў. Кінадакументы, якія адзіны за адным змяняюцца на экране, раскажваюць аб тым, як фашысцкія варвары ажыццяўлялі бесчалавечны план «Барбароса», распрацаваны ў кабінетах трэцяга рэйха.

...Ляцяць самалёты з чорнай свастыкай, падаюць бомбы, грукочуць гарматы. Гараць гарады. Ляжаць трупы дзяцей, плачучы жанчыны. Вось ён, «новы парадак» у дзеянні.

...Дамы, абнесеныя калочым дротам, Вартавыя ля ўезду ў горад. Гэта ў дзеянні план

«Ост». «Для нас, немцаў, важна аслабіць рускі народ у такой ступені, каб ён не быў больш ў стане перашкодзіць нам устанавіць нямецкае панаванне ў Еўропе». — гаворыць вытрымка з гэтага плана.

Гітлераўцы заўзята ўзяліся за сваю крываваю справу. На экране адна за адной праходзяць фатаграфіі. Яны зняты ў розных месцах, рознымі людзьмі. Карціны, адлюстраваныя на іх, падобныя адна на адну. Расстрэл мірных жыхароў, старых і дзяцей. Шыбеніцы. Разбураныя вёскі, гарады. Рабаванні, угон насельніцтва ў рабства ў Германію... Гэтыя жахлівыя дакументы суправаджаюцца вытрымкамі з канібальскіх загадаў, знойдзеных ў сакрэтных фашысцкіх сейфах. Вось загад генерала СС Готберга: «Вёскі і іншыя пабудовы, — усё тое, што немагчыма ўзяць, — разбурыць і знішчыць, наколькі магчыма, падпаляць у даных раёнах і лясах. У гэтых эвакуіраваных раёнах людзі будуць разглядацца як вольная дзічына». Розныя «аперацыі» пад самымі рознымі мудрагелістымі назвамі азначалі адно — знішчэнне савецкіх грамадзян.

Аўтары фільма выкарыстоўваюць у сваім творы ўжо вядомыя на іншых фільмах карты і дакументы, але па-новаму спалучаюць іх і дасягаюць пры гэтым вялікай выразнасці, сілы ўздзеяння на глядача. Разам з тым яны прыцягваюць і зусім новыя матэрыялы.

Асабліва шырока ўжываюцца ў фільме сінхронныя запісы паказанняў відавочцаў. Гэта робіць незабыўнае ўражанне. Бо што можа быць больш неабвержным за паказанні сведкаў, якім удалося застацца ў жывых — выбрацца з-пад трупай, вырвацца з агню.

Наталля Ждановіч з вёскі Баркі, усё насельніцтва якой было расстраляна, засталася жывая выпадкова. Параненая фашыстамі, яна ўпала на труп сястры, гэта выратавала яе ад куль. Казлоўскаму, які схаваўся ў саломе, штыхом прапаролі шыю, але ён, выносячы нечалавечы боль, стрымаў стогн, не выдаў сябе.

З той пары прайшло нямала часу. Рань на целе гэтых людзей зарубцаваліся. Але хіба загаліся раны ў іх душах? Злачынства фашызму перад чалавецтвам ніколі не будзе забыта.

Гітлераўцы ўжо атрымалі справядлівую адплату народаў. Савецкі народ ачысціў сваю родную зямлю ад карычневай погані, выратаваў увесь свет ад пагрозы фашысцкай няволі.

Але суровы ўрок гісторыі, як відаць, не пайшоў на карысць тым гітлераўскім генералам, якім удалося пазбегнуць суда народаў. Яны зноў працягваюць крываваыя рукі да карт са стрэлкамі-ўказальнікамі «на ўсход», як гэта рабілі Гітлер, Іодль, Кейтэль. Але рукі кароткія ў гэтых вылодкаў, якія прагнуць пайсці па слядах фіюрэра.

Фільм «Магілы не маўчаць» — значная ўдача нашага дакументальнага кіно. Яго стваральнікам С. Спашчэву, І. Шамшуру, М. Горцаву, В. Караткевічу, В. Цеслоку давялося ня мала папрацаваць, каб сабраць багаты фактычны матэрыял і стварыць хваляючы, палымны кінатвор.

Г. РАТНІКАЎ.

Сёмы год жыўць Леанід Іосіфавіч і Браніслава Вікенцьеўна ПАПОВ на роднай зямлі. Леанід Іосіфавіч адразу пасля прыезду з Аргенціны пайшоў працаваць шафёрам на Кабыльніцкі маслазавод. У дастатку жыве сям'я. Сын Альберт і Іван вучацца ў школе, а старэйшы — Эдуард — канчае інстытут. НА ЗДЫМКУ: Леанід Іосіфавіч і Браніслава Вікенцьеўна каля свайго дома ў вёсцы Кабыльнік.

С В Я Т Ы А Б А В Я З А К

ДАЕМ
ПАРАДЫ
БАЦЬКАМ

Дзеці — самыя вялікія скарб для маці. І таму пытанні аб іх выхаванні не могуць не хваляваць нашых суайчыннікаў за мяжой. Да нас у рэдакцыю часта прыходзяць пісьмы, у якіх маці дзеляцца сваімі думкамі аб дзецях, сваімі турботамі і клопатамі, просяць парады. Безумоўна, кожная маці прыкладае ўсе свае сілы, каб яе сыны і дочки раслі сумленнымі, добрымі, працавітымі людзьмі. Але ў жанчын, якія трапілі за мяжу з Савецкай краіны, акрамя гэтага, ёсць яшчэ адзін святы абавязак: вырастаць дзяцей шчырымі сябрамі сваёй вялікай Радзімы, не дапусціць, каб яны трапілі пад уплыў варожай прапаганды, не дапусціць абыякавых і раўнадушных адносін да Савецкага Саюза.

Што для гэтага трэба рабіць? Лепш за ўсё, калі ёсць такая магчымасць, проста паказаць дзецям СССР. Петэр Райцаў з Англіі, які павываў з бацькамі ў сваякую у Касцюковіч, кім раёне, або Паша Іванова з Бельгіі, якая

гасціла ў Магілёве, захаваўшы самыя светлыя ўспаміны ад сваіх падарожжаў і засталася вялікімі сябрамі нашай краіны. Многа дзяцей з Англіі, Бельгіі, Фінляндыі, ФРГ пабывалі ў п'янінскім лагэры «Крыжоўка» пад Мінскам, і ва ўсіх іх складалася ўражанне, што савецкія дзеці — самыя шчаслівыя, самыя дружныя і самыя міралюбныя ў свеце. «Я хацела б сюды вярнуцца», — паўтарае ў сваіх пісьмах Анна — Марыя Сагуленка з Бельгіі. І яшчэ яна піша: «Тут я намнога лепш навучылася гаварыць на мове маёй маці і ў будучым зраблю ўсё, каб поўнацю авалодаць гэтай цудоўнай мовай».

Гэтыя ўласныя ўражанні, асабістыя кантакты з савецкімі дзецьмі маюць вялізнае значэнне ў выхаванні сяброўскіх пачуццяў да нашай краіны. Але, безумоўна, не ўсе дзеці змогуць атрымаць такую магчымасць. Таму раскажываць ім часцей аб поспехах Савецкага Саюза, які за сорок год прайшоў шлях ад сахі і сяр-

па да касмічных ракет, аб гераізме і мужнасці нашага народа, які вызваліў усё чалавецтва ад жахаў нямецкага фашызму. Выкарыстоўвайце кожную магчымасць пагаварыць з савецкімі людзьмі — экіпажам зайшоўшага ў порт парахода ці проста турысцкай групай. Наведвайце нашы прамысловыя выстаўкі, фотавыстаўкі, прымайце ўдзел у рабоце прагрэсіўных арганізацый, якія ставяць мэтай пашырэнне сувязей з СССР. Паказвайце дзецям нашы дакументальныя і мастацкія фільмы.

Вось, напрыклад, суайчынніцы з Парыжа нядаўна мелі магчымасць паказаць сваім сем'ям такі выдатны фільм, як «Аптымістычная трагедыя». Гэты фільм з яго вялікім рэвалюцыйным пафасам, фільм, які апявае героіку першых год Савецкай улады, не можа не ўсхваляваць маладую душу. Ён раскрывае вочы на тое, якія цудоўныя мужныя людзі ўстанавілі ўладу Саветаў, дапаможа зразумець, як такія ж людзі-вола-

ты змаглі выстаць у наступных баях і нягодах.

Часта атрымліваем мы пісьмы і такога зместу, як вось, напрыклад, гэта з Італіі: «Учора мы атрымалі буквар. Дзеці не клаліся спаць, пакуль некалькі разоў не перагледзелі ўсе малюнкi. А малодшая так і заснула, прыціскаючы кніжку да сябе. Мой муж, італьянец, быў вельмі крануты вашай увагай. Ён гаворыць, што не ведае ні адной краіны, якая так клапацілася б аб земляках, раскіданых па свеце».

Рускія і беларускія буквары і іншыя падручнікі Беларускай секцыі Камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом сапраўды заўсёды высылілае з ахвотай. Вучыце дзяцей сваёй роднай мове! Чытайце ім часцей савецкія кнігі. Гэта, па-першае, дасць ім магчымасць лепш авалодаць мовай, па-другое, пазнаёміць іх з савецкай рэчаіснасцю, з жыццём нашых дзяцей, як такія ж людзі-вола-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

У імя міру.
«Канэдазён трыбюн», Таронта.

ПАД ШКЛЯНЫ КАЎПАК

Не маеце права! Я буду скардзіцца!

Рука была нейкай цяжкай і бязвольнай. Кулак так і не дацягнуўся да шкла... А за шклом па-ранейшаму на воднай гладзі акіяна зіхацела пад месцам срабрыстай дарога... Мерна і глуха гудзелі турбавінтавыя маторы.

— Я буду скардзіцца! — паўтарыў палоннік. — Я — старшыня Беларуска-Амерыканскага задзіночання. За мяне заступіцца мае амерыканскія апекуны. Яны вам пакажуць! — Не падохайце. — адказаў каржакаваты. — Вашы апекуны — нашы апекуны. Супакойцеся.

— Не супакоюся! — закрычаў Стах Станкевіч. — Калі не адкажаце на мае першыя пытанні, я растушчу сабе галаву. — І ён пару разоў асцярожна стукнуўся галавой аб скрыню.

Яго спадарожнікі пераглынуліся: «Сказаць?». Рашылі сказаць.

— Мы ляцім з Нью-Йорка

ў Тэль-Авіў. — паведаміў дзяцюк, разглядаючы свае цудоўныя гіры-кулакі.

— Я пратэстую! — азваўся паняволены пасажыр, збавіўшы, аднак, тон. — Я даўно здагадаўся, што вы — Ізраільскія тэрарысты. І вы мяне ўкралі.

— Хе! Якая цаца: «укралі», — хмыкнуў хударлявы. — Падумаеш, брыльянт! Алмаз! Сапфір!

Пасля працяглага маўчання ўкрадзены Стах Станкевіч асцярожна пацікавіўся:

— Што вы будзеце... са мной... рабіць?

— Мы асабіста? Перададзім з рук у рукі! На гэтым наша місія скончыцца. Наогул жа, пане шановны, вас, мусіць, будуць судзіць.

— Не называйце мяне панам! — зноў узвіўся палонны. — А як загадаеце зваць вас? Гер Станкевіч? Містэр Станкевіч?

— Спадар Станкевіч. Я беларускі нацыянальны дзеяч. Палітычны эмігрант. Змагар за вызвольную справу.

— Бобэ майсэсі — Бабулькіны казкі! — усміхнуліся Ізраільцыне. — Вы можаце іх раскажываць па радыё «Свабода», а не нам.

— Навошта мяне ўкралі? — усхліпнуў «змагар-вызвольнік».

— За што? Я ж нікому нічагу-сенькі...

— Памяць у вас кароткая, пане былы бургамістр горада Барысава.

— Я толькі ачольваў цывільную ўладу.

— Во-во, ачольваў... І быў цесна звязаны з Мінскім СД, дапамагаў фашыстам душыць людзей... Пра лёс Мінскага гэта не ведаеце? Не? А што вы чулі пра забавы эзэсманаў у Мінскім дзіцячым доме?

Станіслаў Станкевіч анямеў: «Дык вось да чаго яны дакапаліся!». Ён пахаладзеў ад адной думкі, што ўсплывае на паверхню яшчэ адзін факт, аб якім яму самому хацелася б забыцца. Справа была так. У 1941 годзе, перад прызначэннем

бургамістрам у Барысаў, гітлераўцы захацелі, мусіць, яшчэ раз упэўніцца ў яго лаяльнасці і здольнасцях. З галоўнага гмаху СД ў Мінску яны паехалі з ім у дзіцячы прытулак. Там ён дапамагаў адбіраць яўрэйскіх дзяцей. Некалькіх малых чамусці не было ў спісах (можа з тых, што асірацелі ў час барбардзіровак горада і, шукаючы ратунку, трапілі сюды). Некаторых наогул цяжка было пазнаць — яўрэі яны ці не. Тады Станкевіч, каб, барані божа, не памыліцца, усіх іх гуртам далучыў да яўрэйскіх. Напалоханыя дзеці — ім было па 6—7 год — туліліся адзін да аднаго, плакалі.

А потым... Потым два гітлераўцы падышлі да групкі яўрэйскіх дзяцей. Адзін эзэсман схпіў дзіця і падкінуў угору, а другі тым часам спрытна падставіў штых. Яшчэ схпілі адно дзіця і яшчэ... Начальства з СД гагатала і паглядзела на будучага бургамістра. Ён мусіў ухмыляцца і... экзамен здаў на выдатна. Цяпер, успомніўшы

пра гэта, Станкевіч не на жарты перапалохаўся.

— Я не вінаваты! — хрыпла выкрыкнуў саўдзельнік злачынстваў. — Гэта ўсё фашысты.

— Хе! Стэзэн а цадык? — крыкнуў на Станкевіча хударлявы сын Ізраіля. — Бачыў праведніка?

— Цадык ін тэлці, — насмешліва падхапіў здаравяк. — Асабліва калі ўлічыць яго ролю ў знішчэнні васьмі тысяч яўрэяў з гэта пад Барысавам. — І звяртаючыся да былога барысаўскага бургамістра, дадаў: — Што вы можаце прыпомніць наконт гэтага гэта, спадар Станкевіч?

«Цадык» Станіслаў сядзеў моўчкі, звесіўшы галаву і абхапіўшы яе рукамі. Помніў усё да тройзай. Вечарам напярэдадні той масавай бойні ён выступаў на банкце ў сталуюцы перад гітлераўцамі і паліцаямі, заклікаў іх да «двёрдасці пры вы-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

С В Я Т Ы

А Б А В Я З А К

[Пачатак на 3-й стар.]

а, па трэце, проста навучыць многаму доб- раму. У Савецкім Саю- зе вялікая ўвага ўдзя- ляецца дзіцячай літара- туры, як і наогул усёй справе выхавання дзя- цей. У нас няма і не можа быць такіх кні- жак, якія, услаўляючы злачынствы, забойствы, прадпрыемальнасць у імя нажывы, калечаць душы дзяцей і якія, ня- глядзячы на пратэсты прагрэсіўнай грамад- скасці, набылі шырокае распаўсюджанне на Захадзе.

Савецкая дзіцячая лі- таратура вучыць чала- вечнасці, справядлівасці, працавітасці, смеласці, дапытлівасці, услаўляе подзвігі ў імя шчасця людзей.

Што ж чытаць вашым дзецям? Вы, мабыць, і самі памятаеце тыя бессмяротныя кнігі са- вецкай літаратуры, які- мі вы калісьці захапля- ліся ў маленстве: любі- мую кнігу савецкай мо- ладзі «Як гартавалася сталь» Мікалая Астроў- скага і творы Аркадзія Гайдара, шчырыя, цё- плыя, напісаныя з незвы- чайнай любоўю да дзя- цей; захапляючую апо- весць аб Міколку-пара- возе Міхаса Лынькова і апавяданні Янкі Маўра, такія рамантычныя і та- кія чалавечныя. Усіх здабыткаў нашай дзіця- чай літаратуры не пера- лічыць. Мы толькі спы- німся на кніжках, вы- пушчаных беларускім выдавецтвам у апошнія гады.

Самае хвалючае не- забывае ўражанне па- кідае зборнік расказаў беларускіх дзяцей аб днях Вялікай Айчыннай вайны «Ніколі не забудзем». Простымі бя- схітраснымі словамі расказваюць дзеці аб страшэнных зверствах фашыстаў, сведкамі якіх яны былі, і не трэба лепшай агітацыі суп- раць вайны, адраджэн- ня чорных сіл фашыз- му. Такія апавяданні, як «Смерць мамы», «Як палілі Сялючычы», «На акопных работах», яшчэ і яшчэ раз пераканаль- на адкажуць кожнаму на пытанне — «хотят ли русские войны?».

Яркім кантрастам за- губленаму вайной дзя- цінству з'яўляецца сён- няшні дзень нашай дзетвары — самай

шчаслівай, самай друж- най, самай, міралюбівай.

Наша неба, наша сонца,
Рэкі, мора, сінь азёр
І прастор дарог
бяскончых,
Наша поле і узгоркі,
І вясна, і першы
гром...
На грудзях ялаюць
зоркі
Яркім ленинскім
святлом.

Гэтыя жыццярэчасныя радкі належаць старэй- шаму беларускаму дзі- цячаму пісьменніку Стані- славу Шушкевічу і ўзяты з нядаўна выда- дзенай кнігі «Мы на змену ідзем». Аб сён- няшніх справах савецкіх дзяцей, іх марах, іх планах, якім абавязкова хутка суджана збыцца, расказваюць кнігі Кас- туса Кірэенкі «Сад пія- нерскі» і «Зялёнае рэ- ха», «Наш музей» Пет- руся Броўкі, «Незвы- чайныя канікулы» Эдзі Агняцвет.

«Ехаў Бай па сцяне у чырвоным жупане, казак вёз повен воз», — так пачынаецца адна з ка- зак Уладзіміра Дубоўкі, якая ўваходзіць у збор- нік «Цудоўная знаход- ка». І сапраўды, казак для дзяцей, выведзеных Беларускім выдавецт- вом, — повен воз. Вы- шаў вялікі том бела- рускіх народных казак. Максім Танк расказвае маленькім чытачам пра чаллю і жураўля, пра галінку і вераб'я, Алесь Якімовіч — пра ката Максіма і адкуль узя- лосся ліха на свеце. І ўсе казкі — і ўзнёслыя паэтычныя, і жартаўлі- выя дасціпныя — аб- вязкова сцвярджаюць перамогу добра над злом, паказваюць пера- вагу чалавека працы над панам і дармаедам. Хто дужэйшы? — паспрача- ліся сілы прыроды ў казцы Уладзіміра Ду- боўкі. Але

...і Мароз, і Сонца,
і Гара,
і Хмара цёмная,
і грозны Вецер
пазналі, хто над імі
уладар:

Людская Праца
ўсіх дужэй на свеце.
А калі вашы дзеці
маюць схільнасць да
прыродазнаўства, яны з
вялікім задавальненнем
прачытаюць кнігі Віта-
лія Вольскага «Родны
край» і Анатоля Чэркаса-
ва «Балотны скарб».

Вялікую цікавасць
уяўляе зборнік «Слова
аб роднай прыродзе». Хто з
нашых пазтаў і
празаікаў не звяртаўся
да вобразаў беларускай
прыроды! Урыўкі і цэ-
лыя творы Купалы і

Коласа, Бядулі і Лынь-
кова, пісьменнікаў ма-
лодшага пакалення скла-
даюць гэту кнігу, якая
малюе непаўторны воб-
лік беларускай зямлі ў
розныя поры года.
Кніга ілюстравана ма-
люнкамі лепшых маста-
коў пейзажыстаў.

Дарагія суайчынніцы!
Пішыце нам, як выхоў-
ваеце вы сваіх дзяцей,
як прышчапляеце любоў
да сваёй Радзімы? Смя-
лей звяртайцеся з пытан-
нямі, просьбамі, пара-
дамі. Беларуская сек-
цыя Савецкага Камітэта
па культурных сувязях
з суайчыннікамі за ру-
бжом заўсёды будзе
рада дапамагчы вам.
С. КЛІМКОВІЧ.

БУДЗЕЦЕ ЖАДАНЫМ ГОСЦЕМ

Наш суайчыннік з Англіі Фёдар Ха- лінскі напісаў нам пісьмо з просьбай на- ведаць яго дачку Геню Лупановіч і рас- казаць, як яна жыве. Мы выканалі прось- бу земляка.

Геня Лупановіч жыве ў Мінску ў пры- гожным асабняку па вуліцы Талаша. Гэта новая вуліца нашай сталіцы, як і дзесят- кі іншых. Раён, дзе жыве Геня, вырас на былой пустэчы, і да цэнтра горада трэба ехаць аўтобусам. Але жыхарам гэтага раёна не абавязкова ехаць у цэнтр, каб схадзіць у кіно альбо зрабіць неабход- ныя пакупкі. Тут жа ёсць кінатэатр, шко- ла, многа магазінаў, у адным з іх пра- цюе і дачка Фёдара Халінскага. Муж яе Уладзімір Лупановіч — шафёр таксі. Калі я прышла да Лупановічаў, уся сям'я была ў зборы. Усе члены яе па- чарзе сталі расказваць аб сваім жыцці. Спачатку гаварыла Геня. Расказала, як добра яны жывуць. Яна і муж працуюць, гадуюць дзяцей — Славіка і Мішу. Сла- віку ўжо 5 год, Мішу — другі годзік.

І Геня, і Уладзімір выказалі гарачае жаданне ўбачыць бацьку на Радзіме, до- ма. А сустрэць і прыняць дарагога чала- века яны могуць добра. Сям'я Лупанові- чаў жыве ў поўным дастатку ў добрым каменным доме. Абзаваліся дабротнай мэбляй. Так што Фёдар Фёдаравіч Халін- скі будзе жаданым госцем на роднай зямлі.

С. БЕНЕНСОН.

ДАРОГА ПАД ШКЛЯНЫ КАЎПАК

(Пачатак на 2-й стар.).

кананні абавязку... За эсэсма- наў не трывожыўся, а вось то- лебудзь з паліцаў мог разгу- біцца і падвесці. Ён, бургамістр, проста не перанёс бы такога со- раму... Таму, падняўшы тост «за фюрэра Вяліканямеччыны і яго непераможнае войска», выступіў з адпаведнай прамо- вай.

А назаўтра быў вельмі гара- чы дзень, хоць справа адбыва- лася ў лістападае. Што ён ра- біў? Нічога асаблівага: памагаў эсэсманам наводзіць парадак пры адпраўцы людзей з гэта і зрабіў інспекцыйную паездку да таго страшнага рова. Па-гаспа- дарску аглядзеў месца... Побач на паляцы з грузавых машын зганялі тых, з гэта, — мужчын, жанчын, старых і дзяцей. Ля- мант, плач заглушалі крыкі і ляянку эсэсманаў і паліцаў. Пад чорнымі дуламі аўтаматаў вялізны натоўп неахвотна ад- ступаў да рова. Няшчасныя ма- рудзілі з раздзяваннем, не ха- целі самі лезці ў роў. Нехта з паліцаў раней часу загарахцеў аўтаматам. Падняўшы такі крык, што хоць самому было ўцякай.

Ён заўважыў (а можа яму так здалосся), што некаторыя паліцаі разгубіліся і таўкліся за спінамі эсэсманаў. Пагэтаму рашыў іх падбадзёрыць і вы- гукнуў:

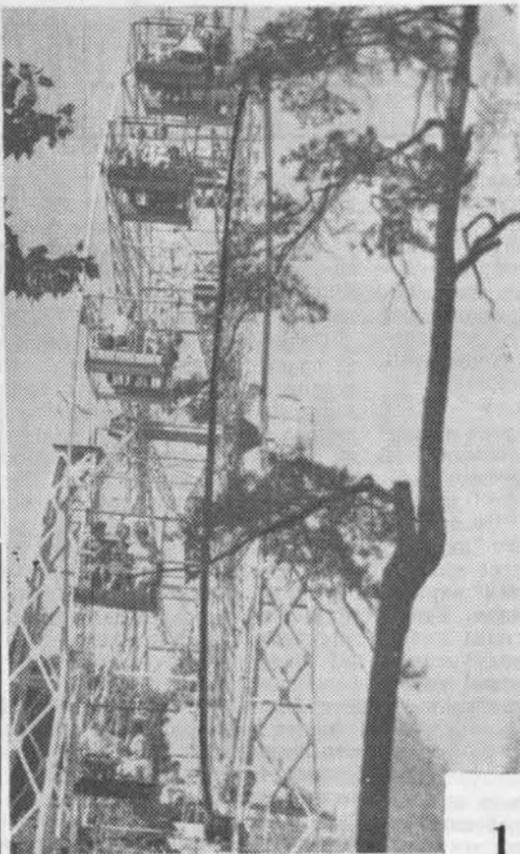
— Вы робіце нацыянальна- патрэбную справу — ачышчае-

це месца для арыйскай расы!.. Дык няхай жа не здрыганецца ваша рука. Больш упэўненасці і бадзёрасці!

У натоўпе асуджаных узма- ніліся плач, крыкі, праклёны. Жанчыны працягвалі на руках дзяцей, прасілі захаваць ім жыццё, хоць малым... Прамоўца замахаў рукамі і паспяшыў у сваю легкавую машыну. Перад ад'ездам у горад бегла пазнаё- міўся з улікам адзення і іншай маёмасці... У Барысаве паклапа- ціўся, каб паслалі падсілкаван- не ліквідацыйнай камандзе — шнапс і закуску. Вось, здаец- ца, і ўсё, што ён рабіў у той дзень.

Што датычыць маёмасці, то яна акуратна ўлічвалася і разам з дакументацыйнай адпраўлялася Вялому ў Рыгу. А яму самому перапала нямнога... з таго, што не ўлічвалася. Не больш, чым начальніку паліцыі Эгофу і эсэ- сманам. Наконт цап-царап было строга. Дый няёмка было зай- мацца марадзёрствам — як ні кажы: бургамістр! І ўсё ж такі можна б было мець болей, каб знаццё, што прыдзецца туляцца па кутках «вольнага свету». Ой як прыгадзіліся б і залатыя пярэцёнкі і залатыя каронкі зу- боў!

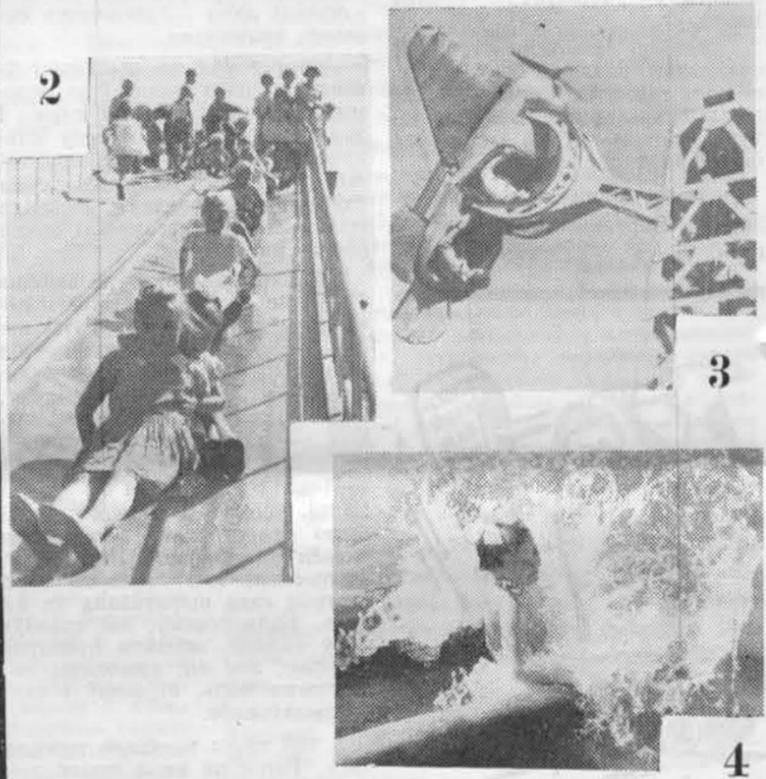
На гэтым успаміны «цадыка» Станкевіча спыніліся. Ён у за- быцці мармытаў іх сабе пад нос, а яго ізраільскія спадарож- нікі ўважліва прыслухоўваліся. — Мердэр ун газлэн, — сцяў- шы зубы, прагаварыў той, што

У дзіцячым
парку

Гаспадарамі пар- ка імя Горкага ў Мінску сталі дзеці. Тут да іх паслуг Зялёны тэатр, ста- дыён, спартыўныя пляцоўкі, казачныя хаткі, арэлі, гуні- калкі З вялізнага кола (зд. 1) можна аглядзець горад з вышні птушынага палёту. Самыя сме- лля, тыя, што ма- раць стаць касма- наўтамі, займаюць месца ў самалётах (зд. 2). А малыя аддаюць перавагу лінолеумнай горцы (зд. 3). У гарачы дзень можна па- лёскацца ў неглы- бокім басейне (зд. 4).

Фота А. Бірылі.

Нарэшце ён адчуў, што пра- чынаецца. «Няўжо ўсё гэта бы- ло сном?» — радасна забілася думка. І калі адкрыў вочы, уба- чыў супрацоўнікаў бібліятэкі.

— Вы крыху задрамалі, мі- стэр Станкевіч, але спалі так неспакойна.

«Вызвольны дзеяч» заўва- жыў, што сядзеў на тым жа месцы. На стала ляжалі кнігі, газеты, выпіскі з цытатамі. Ён крыху сумеўся, напрасіў праба- чэння і зноў падумаў: «Як доб- ра, што гэта толькі сон».

Каб крыху размяцца і стрэс- ці з сябе рэшткі сну, былы бур- гамістр выйшаў у хол і падый- шоў да акна. Мімаволі яго по- зірк накіраваўся на стаянку аў- тамашын. Ён убачыў, як падка- ціў старомодны «б'юік», як выйшлі з яго два мужчыны і, не спяшаючыся, накіраваліся да галоўнага пад'езда бібліятэкі...

Мікалай РАЖКОЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі
проспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».